

עלון מס' 205 | תמוז תשפ"ב
◆ עין טובה ◆

גליון הודשי בעניני שמירת הלשון ומידות בין אדם לחבירו

מדרבים ששלו

יו"ל לעידוד משתפתי 'סמא דחיי' בהיכלי הישיבות והכוללים

שאלה אקטואלית מהנלמד בחודש זה בלימוד היומי בספר חפץ חיים

שאלת שלום

תשובות ניתן לענות ב:

טלמסר: 02-5379111 | פקס: 02-6506107 | דוא"ל: m025379111@gmail.com

זו לא פעם ראשונה שאחינו יוסי, שנמצא בגיל שידוכים, מגיע להתייעץ עימי על כל מיני הצעות שעולות ובינתיים גם יורדות, אבל עכשיו הוא מדבר על הצעה טובה מאוד שהציעו לו כבר לפני שבוע. הוא בירר ושמע דברים טובים, וגם אני ביררתי עבורו ושמעתי מכל הצדדים דברים מיוחדים, אבל פרט אחד קטן הביא אותו לבעיה: אבי המדוברת סובל מבעיה של שינויי מצב רוח קיצוניים, והדבר לא כל כך ידוע בציבור מכיוון שזה קורה לעיתים רחוקות ובדרך כלל בתוך הבית. יוסי מצידו רוצה את השידוך על אף העניין הזה שידוע לו, אבל הוא יודע שהוריו אינם מודעים לכך, ואם ידעו לא יסכימו לשידוך. מכיוון שאני יודע את העניין הוא רוצה שלא אגלה זאת, בפרט להוריו, שייתכן כי יתענינו אצלי לגבי השידוך.

אם יתענינו ההורים אצל הדוד, עליו לגלות למרות בקשתו של יוסי? האם חלה חובה על הדוד לגלות את הדברים להוריו של יוסי גם מבלי שיתענינו?

תשובות נכונות עם מקורות שיגיעו למערכת עד ר"ח אב יכנסו להגרלה על ש"ס בלכתך בדרך

כשלומים רואים אחרת

התקשרו עכשיו ל'סמא דחיי'
02-5379111
הצטרפו לתכנית '2 הלכות ביום'
תוכניות הלימוד נשאת פרסים והגרלות מידי חודש

משמרת השלום הארגון העולמי להפצת שמירת הלשון

דבר השלום

"או-אה!" חיכיתי לזה! "הרהר הרב אקר במרירות. "מעניין למה זה החדשה... איך זה שהמלמד עדיין לא התקשר?? חשב בתסכול.

בראותו שהנייד אינו מרפה מלצלצל, הואיל לקבל את השיחה, ובאדיבות מעושה הקדים בשלום בן שיחו, מחכה לקיתונ של רותחין שיומטר על ראשו. ואולם מייד בתחילת השיחה קלט שהפעם זה משהו שונה לחלוטין. המלמד החדש לא נראה כמי שבא לקנטר ולהצמיד עוד מיילים סבוכות בעלות אפקט מקצועי על גבו של דודי. הוא גם לא היה בכיוון של הטלת האשמה במשפטים "זה לא יכול להימשך כך", ו"אין אצלי דברים כאלו", "אם לא תטפלו בו בצורה יסודית אז..." ועוד כל מיני אמירות שכבר שבע מלשמוע. הפעם הרגיש הרב אקר כי הוא משוחח עם אדם בעל לב רחב ומבין, והאור נראה בקצה המנהרה.

לאחר ששמע מהרב אקר על ההתמודדות עם דודי כל השנים ועל הנפילות שוב ושוב עם כל הרצון הטוב, על המאמצים הכבירים שנעשו למענו ועל הסכומים האגדיים שהוזל מכיסו, על הקושי בהקשבה ואפס הסיכויים למצוא אותו מעיין בתוך ספר אפילו באקראי, שאל המלמד בדאגה: "תגיד לי, אצל רופא עיניים כבר ביקרתם? משקפיים כבר ניסיתם? אולי הוא זקק להם?"

"מה?? מה הקשר?" באה התגובה מצידו של הרב אקר, נבוך ומתלבט אם החליט בן שיחו להתלוצץ עימו, או שמא כלל לא התכוון אליו במשפט האחרון. "אתה מדבר אליי?" "ודאי", המלמד מעברו השני של הקו נשמע בטוח בעצמו והחל לשתף את האב מניסיונו העשיר. הוא סיפר לו שלעיתים ישנם כאלו שמתמודדים וכושלים בדרכם ללא הרף, מנסים להתרומם ולהתנער אך נופלים שוב, כאשר כל הבעיה היא שהם פשוט לא רואים טוב... ברגע שירכיבו משקפיים יראו את הגמרא, את המלמד, את ההורים ואת הסביבה טוב יותר, מאיר יותר, חי יותר, והכול כבר יסתדר, ושוב לא ימעדו לא יפלו.

"נושא שמירת הלשון לא קשור אליי!" נשמעים לפעמים אנשים מפטירים בייאוש. "כבר ניסיתי, חשבתי, למדתי והתייעלתי, אולם שוב ושוב אני נופל, אני שוכח את עצמי, ואני לא מצליח להתגבר! מה אעשה? איזו תרופת קסם יש לכם להציע לי?" הם שואלים מתחננים.

התשובה פשוטה: יש לברר מה שורש הדבר!

מדוע אתה כל כך הרבה מדבר עליהם? בדרך כלל העניין הוא פשוט קנאה. על החבר הקרוב אל ליבך לא תדבר סרה כשתראה אותו מצליח, רק אצל זה שעניך רעה בהצלחתו, אצלו פתאום צצות כל הבעיות! ועל כן פשוט בואו נרכיב משקפיים! נסיר את העין הרעה ונביט על סובבינו בעין טובה! נפרגן להם, נראה את מעלותיהם, ופתאום כל העולם יאיר לנו באור שונה, שמיימי ורוחני, נינוח ונענוג! שוב לא ניפול בדרכנו, לא יהיה לנו אפילו ניסיון לדבר לשון הרע, כי לא יהיה לנו על מי...

נהג כי כן, היכנסו נא ל'חנות המשקפיים', שבה קונים 'עין טובה', הלא היא הספר הקדוש 'חפץ חיים', וטיילו בין מדפיו, תלמדו יום יום מהלכותיו - ולא נותר לנו אלא לאחל, שבמידה כנגד יבית עלינו הקב"ה ממרומים בעין טובה, "והנותן - בעין טובה הוא נותן".

הצניחה המוצלחת

דרכים להפשיר את הקרח בין השכנים, אך ללא הועיל.

במשך הזמן הכריח מצב הקונים את בעל החנות להרחיב את שירותיו, והוא החל אט אט להשתמש בלובי הכניסה להצגת רהיטים, עד שגם בכניסה לבניין היו מוצבים באורח קבע שולחנות וספות. הדבר היה לצנינים בעיני השכנים, והם החלו לנקוט פעולות להצר את צעדיו. גם אני התחלתי לחשוב שהוא חצה את הגבול, אך באמונת אומן החלטתי להדחיק את רגשותיי השליליים כלפיו לטובת שמחה והשתתפות בהצלחתו.

יום אחד, בנטות צללי ערב, בסיימתי את לימודי ב'כולל', החשתי את פעמי אל עבר ביתי, מסלול קבוע שבו אני צועד בבטחה כל יום כמה פעמים. בליבי פועמים השמחה והסיפוק על עוד יום מלא וגדוש בלימוד תורה שעבר עליי לטובה ולברכה. והנה קולטות אוזניי יללות אמבולנסים עולות ויורדות, מכל הכיוונים, אך להבדיל מתמיד, שהקולות נחלשים ומתרחקים, כאן שמעתי שהם מתקרבים לכיווני יותר ויותר. הבנתי שמהו לא טוב קרה בסביבה. שפתיי החלו באמירת תהילים, ובליבי התקווה כי שלום לכול, ואף אם אירע משהו חלילה, יחיש ריבונו של עולם מהרה פדות ורפואה לכל הנצר.

אך ככל שאני מתקרב לכיוון הבית, אני מבחין כי זירת האירוע כלל לא רחוקה מהבניין שלי - - - קצב נשימותיי החל להיות מואץ, וחישי מהר נשאתי את רגליי בריצה כשליבי מלא בדאגה ותקווה שלא יהיו אלו בני ביתי.

ככל שפסיעותיי מקרבות אותי אל ביתי, אני מבחין כי הניידות חונות ממש מתחת לבניין שלי, וקהל גדול מתלכד סביבן לקלוט פיסות מידע בדבר האירוע. עם הרמת המבט אל מרומי הבניין הבחנתי בכמה פרמדיקים עומדים במרפסת ביתי. יעגולים שחורים ריצדו מול עיניי, ובראייה מטושטשת לגמרי אצתי רצתי במעלה המדרגות, כשליבי מבשר לי רעות, ואני מכין את נפשי לגרוע מכול. הרגשתי כי עוד רגע קט ואני קורס מרוב בהלה. הרהרתי לעצמי, שבכל מקרה יש כאן כוחות הצלה שערוכים לטפל בי במקרה הצורך.

כשרק הבחינו בי בני ביתי, קידמו את פניי בסערה. "אבא! שמעת מה שקרה כאן בדקות האחרונות? אתה מודע להתרחשויות?" בלב מלא דאגה עניתי שאיני יודע כלום, ואולי עדיף שלא אדע. אך על פניהם ניכרו היטב אותות של התפעלות והתרגשות. התיישבתי על הכיסא הראשון שנקרה בדרכי, וניסיתי לייצב את נשימותיי, וכאן נכנסה זוגתי שתחי, ובדמעות של התרגשות גוללה באוזניי את אשר קרה:

"הכול התחיל בארוחת ערב שגרתית שהכנתי לילדים המתוקים. בשל המזג האוויר הנוח הכרזתי על יציאה למרפסת המאווררת, שם נסעד היום. הוצאתי את הכריכים, והילדים אכלו להתאמתם. בהמשך נכנסתי להביא בקבוק

המשך בעמוד 4

עם הרמת המבט אל מרומי הבניין הבחנתי בכמה פרמדיקים עומדים במרפסת ביתי. יעגולים שחורים ריצדו מול עיניי, ובראייה מטושטשת לגמרי אצתי רצתי במעלה המדרגות, כשליבי מבשר לי רעות, ואני מכין את נפשי לגרוע מכול. הרגשתי כי עוד רגע קט ואני קורס מרוב בהלה.

"כל השכנים מזומנים לאספה שתתקיים אם ירצה ד' ביום רביעי הקרוב בבית משפחת קנפלמכר" - הכריזה המודעה על דלת המעלית. אספת שכנים בבניינו היא דבר שבשגרה, במיוחד כי אלו עדיין ימי הבראשית של אכלוס השכונה בכלל והבניין בפרט. ההחלטות רבות ומגוונות, והדיונים באופי צביון הבניין וכללי ההתנהלות עולים לדין מעמיק, עד כדי החלטה לשביעות רצון כולם.

החדשה המסעירה שעלתה על הפרק באספה זו, הותירה אותנו המומים: השכן מקומת הכניסה בישר לנו, כי שמועה הגיעה לאוזניו שהמחסנים הממוקמים סמוך לדירתו נמכרו לאי מי שאינו נמנה כלל עם דיירי המקום, וכי כוונתו לפתוח כאן חנות לפרנסתו. האמת? בשכונה חדשה מקבלים כל חנות בתרועות שמחה והתרגשות, ימכור מה שימכור העיקר שיש משהו קרוב לבית, אך בכל זאת... חנות מתחת לאף, כאן בבניין שלנו, היא הדבר האחרון שאנחנו כדיירי הבניין רצינו לראות.

השכן ממולי הקים קול זעקה: "הרי ישבתי עם הקבלן, וסיכמתי איתו ברורות שכל הדירות בבניין ישווקו אך ורק למטרת דיור, בלי שום מקום לפשרות, והוא כנגדי התחייב בהן צדקו לעמוד בדיבורו! איך הוא מעז להפר את ההסכם בצורה בוטה כל כך?" "אני לא קניתי את הדירה אלא על דעת כן" - הוסיף שכן אחר וטענתו בפיו, "כאשר שמעתי שבניין זה ישמש למגורים בלבד, ולא ימוקמו בו שטחי ציבור ומבואות לרבים, וגם בפני הצהיר הקבלן ברורות כי יעמוד על כך בתוקף מול כל הקונים, ואיך הוא כך מוליכנו שולל?"

היות שזכיתי ברוך ד' למידה רבה של 'עין טובה', אזרתי עוז והצעתי בפניהם להפנות את תשומת ליבנו למצוקת הקונה ולהתחשב במצבו. מי יוכל לדעת כמה הדבר נחוץ לו כלכלית או מסיבה אחרת. אך שכניי מיהרו לסתום את טענותיי והתנגדו בתוקף לכל דבריי.

בדעה מגובשת החליטו השכנים לברר את העניין לעומקו. זה התחיל בשיחה עם הקבלן, והוא אכן אישר את כל החששות, אך טען כי היה זקוק נואשות למזומנים ועל כן נאלץ להוציא את המחסנים למכרז. קונה זה היה היחיד שהתחייב לגייס מיידיית את כל הסכום, כך שלא היה מנוס מלגשת לעסקה. ועד ששמע על המטרה שלשמה מבצע הקונה את העסקה, כבר לא היה לו הרבה מה לעשות...

הטחות והאשמות רבות נשמעו בחלל, אך לא היה בהן כדי לשנות את המצב במאומה.

הצעד הבא היה לפנות אל הקונה. השכן הנבחר פנה אליו בתמימות ובירר בעדינות על תוכניותיו. האיש סיפר לו לאלתר כי הוא מתעסק ברהיטים זה כמה שנים והחליט לפתוח שם חנות גדולה לרהיטים, שתכלול אולם תצוגה רחב היקף, בה יציע לקהל הלקוחות את סחורתו.

למשמע זאת אמר לו השכן ברורות, כי השכנים מביעים התנגדות נחרצת נוכח כוונתו להפוך את הבניין לנחלת הכלל, ומה גם שרעש המובילים יגרום לאי נוחות ויפר את הפרטיות והדבר הוא בלתי נסבל. בעל החנות הפטיר באוזנו, כי הוא ניסה הצעות חלופיות אך כולן נכשלו, ואי לכך ההצעה לפתוח את החנות היא עובדה מוגמרת ומוסכמת ואינה ניתנת לשינוי.

השכנים לא אמרו נואש. הם הגיעו למסקנה שאם

בדרך השלום

המשגיח הנאמן רבי מאיר חדש זצ"ל היה דורש מתלמידיו: תוך כדי לימוד הלכות לשון הרע וספרי המוסר, יש לו לאדם לעבוד על מידת 'עין טובה' ולקבוע בנפשו מידות טובות ונעלות, אחרת לא יועילו לו לימודיו כלל.

היים של שלום

הלכות והשקפה

הנהגת עין רעה שהיא ההפך מעין טובה, זוהי צרות העין וחוסר הנתינה. אחר כך מזהירה התורה כי גם אם תיתן לו, תן לו בלב שלם, ולכן היא נוקטת לשון "ולא ירע ללבך בתתך לו", שתהיה הצדקה מתוך לב טוב ורצון שלם. הרי ששורש 'רע עין' הוא בלב רע, וכן להפך - שורש 'טוב עין' הוא בלב טוב.

כך גם כאשר שלמה המלך ע"ה מתאר את הנדיב המתחסד עם העני הוא מתארו כ"טוב עין", כמו שנאמר: "טוב עין הוא יְבָרְכֶךָ פִּי יִתֵּן מוֹלָחָמוֹ לִדְלָל" (משלי כב ט). ואילו את הקמצן והכילי הוא מתאר כ"רע עין", אך כאשר הוא כן נותן הוא מצביע על כך ש"ליבו" דווקא בל עימו, משום שהוא שורש מידת עין רעה, כמו שנאמר: "אַל תִּלְחָם אֶת לִחְם רַע עֵין וְאַל תִּתְּאִיו לְמִטְעַמְתֵּיו, פִּי פְּמוֹ שֶׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כִּן הוּא אֹכֵל וְשִׂתָּה יֵאֱמָר לָךְ וְלִבּוֹ בֵּל עֵמְךָ" (משלי כג ו-ח). משום שהתפיסה השלילית הזאת שייכת ללב, מאחר שבפועל הוא כן נתן לו לאכול ולשתות.

ומדברי חז"ל (פסיקתא, רות, הקדמה) הדבר מבואר יותר, כי הם אמרו כי שורש המקרא "טוב עין הוא יבורך" נרמז במה שאמר משה "ולא ירע ללבך בתתך לו". הרי ששורש עין טובה הוא בלב טוב, המרגיש את הכול כטוב.

צרות עין - שורש כל המידות הרעות והיא נגועה בכפירה

רבינו יונה מדגיש, כי מידה זו של עין טובה אינה כמידה טובה שגם אם אין לה והשתלם בה, אינו נקרא רע, אלא היא מידה שהעדרה הוא יסוד כל מידה רעה, וזו לשונו: "מפני שיש כמה מדות טובות שהפכן אינו רע, כמו מדת החסידות, שהיא מעלה גדולה עד מאד, ואם לא יתחסד לא יקרא רע. על זה אמרו עין רעה, כלומר אל יאמר אדם מדת הכילות אינו רע, אחר אשר לא עשק ולא גזל את עמיתו, ורעתו רבה כי היא יסוד לכל מדה רעה, וממנה יבא לעשות כל דבר רע... כי מדת הכילות גורם לאיש להיות בליעל במדות הטובות. ונקרא שמו בליעל, כמו שמצינו בנבל הכרמלי, מפני שאמר 'ולקחתי את לחמי ואת מימי' וגו' (שמואל א' כה יא), ואמר עליו 'אל נא ישים אדוני את לבו אל איש הבליעל הזה על נבלי' (שם כה)".

וב'עבודת ישראל' (ליקוטים לאבות שם) כתב עוד כי צרות עין היא מצד הכפירה חלילה, וזו לשונו: "הנה על דרך הפשוט הוא שתהא עינו טובה בשל חבירו, ולא יהיה צר עין, כי זה יהא חס ושלום מצד הכפירה. כי אם יחשוב האדם שהכל מאתו יתברך, לא יקנא לשום דבר בשל חבירו, כי ה' נתן לו ודאי נכון הוא הדבר. רק אם לא יחשוב זאת, ויחשוב שמהנכון הוא שיהא הכל שלו וכופר במה שה' יתברך נתן לו".

כלומר, עין טובה היא מה שנקרא כיום 'פרגון', שהוא רואה בטוב זה שלחבירו טוב ונעים. והוא כעין דברי רש"י (אבות פ"ה מ"ט) שפירש כי 'עין טובה' היא "שאין לו קנאה על חבירו, וחביב עליו כבוד חבירו ככבודו".

שורש עניין 'עין טובה' - הסתכלות חיובית

כאשר נתבונן נמצא, כי למרות המחלוקת על אודות כוונת רבי אליעזר מהי הנהגת עין טובה שידבק בה האדם, בשורש המידה אין דעותיהם רחוקות זו מזו, וקרובים דבריהם להיות מסכימים: ממה נובעת הנהגת עין טובה? מההסתכלות החיובית שעל אדם לסגל לעצמו על המרחב, לראות את העולם ואת הסביבה כמרחב טוב ומועיל. ואילו שורש עין רעה שיש להתרחק ממנה היא ההסתכלות שלילית על המרחב, כזאת הנוטה לתפוס את הסביבה כמרחב רע ומאיים על נוכחותו.

ואכן, אמר רבי יוחנן בן זכאי שבכלל לב טוב נמצאת גם עין טובה. וכל הראשונים התנבאו בסגנון אחד, כי הלב הטוב יוביל ממילא לכלל ההנהגות הטובות שבמשנה, שבכללן היא העין הטובה. והוא, משום שלב טוב במהותו הוא ההתרגלות להיות "איש טוב", כזה הדורש תמיד את הטוב שבעיני אלהים ואדם, כך שבאופן טבעי יחתור להתמקד בפן החיובי שבכל דבר ולעשות טוב עם כל אדם.

וכן מבואר ממה שכתב מהר"ל (נתיבות עולם), נתיב עין טוב (וביאור הפרש שבין עין טובה ללב טוב, ומדבריו אנו למדים יותר על הדמיון שביניהם, וזו לשונו: "הפרש שיש בין לב טוב ובין עין טוב, כי לב טוב נקרא כאשר הוא חפץ להוציא טוב אל אחר, ולב רע נקרא כאשר אינו רוצה להוציא טוב אל אחר. ועין טוב נקרא כאשר הוא רוצה וחפץ שיהיה חבירו בשלימות ונטוב, והפך זה עין רע נקרא כאשר עינו צר בשל אחר". הרי כי הלב' מסמל את עצם תפיסת המרחב של האדם אם הוא חיובי שראוי להיטיב עימו או חלילה שלילי שאין להיטיב עימו. ואילו ה'עין' מרחיבה את התפיסה לגבי הזולת, אם הוא תופס אותה כחיובית או שלילית.

גם המקראות מוכיחים כי עין טובה, שבמהותה היא יותר הנהגה מעשית של נדיבות רחבה, שורשה נטוע בלב הטוב המתרחב לחפץ גם בטובת חבירו. כי הנה במצוות הלוואה וצדקה אומרת התורה כך: "הַשְׁקִימוּ לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לְאִמּוֹר קְרַבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינֶךָ פְּאָחִיךָ אֶבְיֹוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְגו', נְתוּן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ בְּתַתֵּךְ לוֹ" וגו' (דברים טו ט-י).

מקראות אלו מוכיחים כי עין טובה שייכת להנהגה בפועל, ואילו לב טוב שייך יותר לעצם התפיסה וההרגשה. כי כאשר המקרא מזהיר על חוסר רצון מלתת בפועל, הוא משתמש בלשון "ורעה עינך" - "ולא תתן לו". והיא

כמה בחינות בכלל עניין 'עין טובה'

המשנה (אבות פ"ב מ"ט) מספרת: "אמר להם [רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו]: צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם? רבי אליעזר אומר, עין טובה... רבי אליעזר אומר לב טוב. אמר להם, רואה אני את דברי אליעזר בן ערך מדבריים, שבכלל דבריו דבריים. אמר להם, צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם? רבי אליעזר אומר עין רעה... רבי אליעזר אומר לב רע. אמר להם: רואה אני את דברי אליעזר בן ערך מדבריים, שבכלל דבריו דבריים".

יש להבין מהי אותה עין טובה שבחר בה רבי אליעזר בן הורקנוס כדרך הישרה שידבק בה האדם, ומהו אותו לב טוב שבחר בו רבי אליעזר בן ערך כדרך ישרה שידבק בה האדם ושקילסו רבי יוחנן בן זכאי באומרו שבכלל לב טוב נמצאת גם עין טובה.

הראשונים נחלקו על אודות הנהגת 'עין טובה' האמורה. הרמב"ם פירש, כי דרך עין טובה היא "ההסתפקות במה שיש לאדם, והיא ממועלות המידות. ועין רעה הַפְּפָה, רצוני לומר, לחשוב את הרב למעט, ולהשתדל בתוספת". כלומר, עין טובה היא הסתכלות חיובית על מציאותו שלו. כי מידת ההסתפקות נובעת מכך שהוא מחשיב את מה שיש לו, מכיר בערכו ושמח בו. ואילו העדר הסיפוק ממה שבחלקו נובע מחוסר הכרה בערך מה שיש תחת ידו, והוא המביא אותו שלא להסתפק בו.

אולם רבנו יונה הקשה על כך, וזו לשונו: "ר' אליעזר אומר עין טובה, מי ששמח בחלקו. ר' יהושע אומר חבר טוב, שידבק האדם אל החבר טוב. רבי יוסי אומר שכן טוב... כך פירשו הראשונים ז"ל. ואינו דרך ישר. כי לפי דבריהם, עין טובה ולב טוב הם דברים שבוטחו, וחבר ושכן טוב - משל אחרים. על כן יש לפרש זאת המשנה דבר דבור על אופניו".

לכן מפרש רבנו יונה כי עין טובה היא "מדת הנדיבות, שהיא מדה נאה ומשובחת. ואחר היות בתכלית הנדיבות, על כל פנים ישיג אל המועלות האחרות, כי מחמת רוחב לבו ועינו היפה באה אליו המדה הזאת, ואדם כזה ראוי לכל מדה טובה. וזהו שכתוב (משלי יד כא) 'ומחונן עניים אשריו', רצה לומר שהעניים הם מוצאין חן בעיניו, ונותן להם בעין יפה מלשון (תהלים קב טו) 'את עפרה יחננו' שעפר ארץ ישראל ימצא חן בעיניהם". הרי שלדעתו עין טובה היא מידת הנדיבות לתת מממונו לדלים ואביונים.

מאידך, דרך אחרת יש לו לרבנו מנחם המאירי, והיא כממוצעת בין זו של הרמב"ם לזו של רבנו יונה. כתב רבנו המאירי: "עין טובה, כלומר, שיהא הנהגה בטובת זולתו, שאז יתאהב לכל אדם, ויהיה ענינו מקובל אצל הכל, והכל מקובלים אצלו. ואהבת העולם הוא שורש כל המדות".

אנשי שלום

ר' אריה ז"ל עסק לפרנסתו בייצור ומכירת כריות ושמיכות בעיר הקודש ירושלים. ביום מן הימים אחד ממכריו - שהיה מתפלל עימו בשבתות יחדיו בבית הכנסת - פתח עסק זה לעסקו של ר' אריה עם אותם מוצרים פחות או יותר. הוא, שפחד מתגובתו של ר' אריה, השתדל בכל תפילה למרו הביתה מייד עם סיומה וכן לא להימצא בסביבתו של ר' אריה וכמוכן לא להיפגש פנים בפנים.

כעבור תקופה לא ארוכה בסיום תפילה שכה האיש מהעניין ונשתהה קצת על מקומו, והנה הוא מרגיש דפיקה קלה על שכמו, ואת אשר יגור בא... ר' אריה הגיע!

"אתה יודע שאני כבר מחפש אותך כמה ימים? מזל טוב על העסק"

החדש! כל כך שמחתי לשמוע שפתחת עסק ואני יכול ורוצה לעזור לך מניסיוני, למה אתה לא מגיע להתייעץ עימי? אתה יודע איפה קונים סחורה משובחת? יש לי הרבה טיפים להעביר לך... אבקשך שתיכנס אליי לחנות במהלך השבוע ואזעור לך בכל מה שאפשר". הלה היה בהלם מהדברים וענה שלמען האמת הוא פחד מאוד מהתגובה ולכזאת כלל לא ציפה, אך ר' אריה מצידו הוסיף בטובו: "הרי מכירים אנחנו, ואם כן כל דאגתי ותקוותי, שרק תצליח יותר ויותר, ופרנסה משמייים יש מסיפיק לכולם".

כשהגיע האיש הביתה, כבר ראה את בני הבית מתלחשים. הם כבר 'ראו' מעזרת הנשים את הצעקות שקיבל מר' אריה... הם לא יכלו לשמוע, אבל מה הוא כבר יכול להגיד? לא קשה לנחש. בני הבית היו בהלם לשמע תוכן הדברים הכנים והאמיניים, והאב הפטיר לעומתם: "מה שאני אשמע ואלמד ממנו אחר כך לגבי העסק, מתגמד לעומת מה שלמדתי ממנו על עין טובה"...

הרה"ר 'אריה ב"ר גבריאל קליין ז"ל
מיקירי קרית דשופריא,
בעמח"ם סוכת אריה
נולד: י"ג בכסלו תרע"ג | נלב"ע: ג' באדר ב' תשס"ה

מרבנים שלום

'סטא דחיי'
מבית 'משמרת השלום'
תוכנית לחיזוק ועידוד לימוד היומי
בספרי חפץ חיים ושמה"ל,
וידיעת הלכות לשה"ר

התוכניות וההגדרות מיועדות לכלל הציבור בדגש מיוחד דרך נציגים בהיכלי הישיבות והכוללים
להצטרפות לתוכנית,
הרשמה כנציג, הפצת עלונים:
02-5379111
לתרומות: 1800-800-779

דיון רב משתתפים

נדגישו! אין לסמוך על הדברים הלכה, וכל שאלה לגופו של ענין יש לקבל תשובה ממו"ץ

שיה של שלום

מה פירוש 'עין טובה'? אם זה עניין של הסתכלות טובה? הרי להסתכל טוב על אחרים זה לדון לכף זכות, אם כן מה המשמעות של 'עין טובה'?

הסתכלות טובה שמוגדרת כ'לדון לכף זכות', משמעותה כזו: ראיתי מעשה שעשה פלוני וזה נראה לי כמעשה לא טוב, ואני עובד על עצמי לראות את זה כדבר טוב, לנסות לחשוב ולהבין שאין זה כפי שנראה לי, ובמקום לדון לכף חובה אני דן לכף זכות. מה שאין כן 'עין טובה', שהיא על מעשים ופעולות שאינם נראים כדברים לא טובים, אלא ההפך - יש לו דברים טובים, יש לו הצלחות, ובמיוחד כשיש לו דברים שנראים כאילו הם על חשבונני, וזה מה שנקרא 'לפרגן', לשמוח שיש לזולת דברים טובים, גם אם נדמה לי שזה יכול לגרוע ממני, כגון חנות של אותם מוצרים וכדומה, או שיש לו יותר כסף ממני, והלוואי שזנחה...

מנחם זילבער, ירושלים עיה"ק

מה יעשה מי שמרגיש שחס וחלילה עיני צרה בחברו?

עצה פשוטה על פי מה דאיתא בחז"ל שהקב"ה עתה נהנהג אל האדם במידה כנגד מידה ובוודאי בכל המידות מתקיים באדם הכלל 'מידה כנגד מידה', ובמידה שאדם מודד - מודדין לו. כל אחד בוודאי

רוצה שישפיעו עליו משמיים בעין טובה, ולכן כדאי להתנהג עם אחרים בעין טובה, וכך הוא בעצמו יהווה.

ש' ברגר, רמת שלמה ירושלים

בספר 'פלא יועץ' מובא: "יראה כל אדם בעין טובה, וכשמספר טובות חברו יברכהו ברחימא דליבא שישפע עליו מהשם יתברך עוד ברכה יותר ויותר, ויבקש רחמים על חברו שהמקום ימלא חסרונו, וירגיל עצמו לבשר בשורה טובה בעין טובה". הרי לנו עצה שירגיל עצמו לבשר בשורות טובות וכן לברך מכל הלב ברכות, וזה ישפיע עליו שירצה באמת בטובת חברו.

שמואל ש', צפת

הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע היה אומר: "כדאי וראוי לאדם שיהא דן את כל האדם לכף זכות. ממה נפשך, אם הוא באמת חף מכל חטא ועוון ולא עשה רעה - הרי שלימוד הזכות היה מעשה נבון ומכוון אל האמת. אלא מה, שמה היה ההוא באמת אשם - הרי גם בזה אין אסון. איך שלא יהיה - קיים אדם בינתיים את המצווה..."

מ' ל', ירושלים

עושה שלום

המשך מעמוד 2

שתייה, וכשאני חוזרת לאחר שתי דקות, עיני נעתקו מחזיריהן למחזה שימי הקטן שלנו מטפס במעלה מעקה המרפסת! צווחה אדיה והסטריית נפלתה מפני. כשהוא שמע את הצרחת הוא רעד ואיבד את שיווי משקלו, ובן רגע השתחררה אחיזתו מן המעקה והוא התגלגל וצנח ארצה לכיוון הרחוב, לנגד עיניי.

"לא הייתי מסוגלת לגשת לקצה המרפסת. ידעתי כי מחזה מוזעזע יקדם את פניי, והתחלתי לצרוח תוך איבוד עשתונות. לשמע זעקות השבר בצבצו ראשי השכנים מהחלונות בניסיון להבין על מה המהומה. עקב ערפול חושים, אפילו לא הצלחתי להזעיק את כוחות ההצלה, ורק בזכות תושייה של שכן שמייד קרא לעזרה, הגיעו תוך רגעים ספורים כוננים ופרמדיקים לרוב.

"כחלוף כמה דקות שנדמו עליי כנצח, עלו אליי שני חובשים ובידיהם שימי הקטן, כשלמורבה הנס והפלא הוא שוכב בזרועותיהם משועשע ובמצב רוח מרומם! לא הבנתי מה קרה כאן. הסתכלתי עליהם במבט משווע להסברים. הרי לפי מיטב השערתי - נפילה מגובה כזו לא הייתה יכולה להשאירו בלי פגיעה רצינית.

"אתם לא תאמינו איזה נס קרה לכם! הם אמרו בהתפעלות. 'מייד כשהגענו רצנו לראות במה מדובר, והנה לתדהמתנו שוכב לו ילד בן שלוש על ספה מרופדת, קצת מבוהל ונפחד, שלטענת השכנים צנח זה עתה מקומה גבוהה! מיהרנו לבצע לו בדיקות, ונדהמנו לראות שהוא בריא ושלם, בלי שום שריטה!"

שו"ת ורעינות לדיון ניתן להכניס בעלמסר שלוחה 1 < 6

נא להכניס את התגובות באופן ברור, עם פרטים (שם פרטי, משפחה, עיר)

נושא הבא לדיון:

רעת המחלוקת

1. למה מוגדרת מחלוקת כ'אש' שצריך לברוח מפניה?
2. איך ניתן לדעת על מחלוקת אם היא לשם שמים או ח"ו להיפך?

תשובה והזוכה במדור שאילת שלום עלון מס' 203

משיב שלום

אך הרב וייסבלום מפציר לדעת מה הסיבה... האם מותר להגיד לו את הסיבה או חלק ממנה, כמובן מבלי לומר מי גילה?

התשובה: אסור להגיד לרב וייסבלום את הסיבה, מכיוון שדרך זה ייתכן שיתגלה מי מוסר המידע, וגם ייתכן שהאנשים שביירר אצלם נשלחו אליו על ידי הרב וייסבלום, לכן יש לענות בצורה שלא תביא רכילות, לדוגמה: "בדקתי את זה, וזה לא מה שאני מחפש". ויש להיזהר מאוד שלא להיגרר לחקירות מרובות שלא יצא מכשול, וכשיש צורך מיוחד מותר רק לאחר שאלת חכם הבקי בהלכות לשון הרע ורכילות.

השאלה: 'השדכן'. כך מכונה בפי כול הרב וייסבלום - השכן מהבניין לידי, וגם קשרי ידידות יש בינינו. הוא 'השדכן' המוכר והידוע בכלל, ובשכונתנו בפרט. יש לו זכרון מופלא, הוא מכיר את כולם, זוכר את כולם ובלי עין הרע מצליח. אך טבעי ומובן היה שכשבתי תחי' הגיעה לגיל שיזוכים, קפץ הוא ראשון עם הצעה מיוחדת במינה. התחלתי כמובן מייד לברר, ואכן שמעתי דברים טובים ורציני להתקדם. אבל עוד טלפון לביור הביא ידיעה שיש לבחור בעיה ספציפית שהפריעה לי ושמבחינתי לא אפשרה להמשיך. הודעתי זאת לרב וייסבלום. מובן שהדבר הראשון שרצה לדעת היה מה הסיבה, אבל מוסר המידע גילה לי בתנאי שיישארו הדברים בחיסיון מוחלט.

הזוכה בהגרלה על 'ש"ס ובלכתך בדרך':

הבה"ח **מרדכי עבאדי** נ"ו, נציגנו בישיבת תורת דוד ב"ב